

DOMSTOLENS DOM (stora avdelningen)
den 2 maj 2006*

I mål C-436/03,

angående en talan om ogiltigförklaring enligt artikel 230 EG, som väckts den 14 oktober 2003,

Europaparlamentet, inledningsvis företrätt av J. L. Rufas Quintana och E. Waldherr, därefter av E. Waldherr och R. Passos, båda i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

sökande,

med stöd av

Europeiska gemenskapernas kommission, inledningsvis företrädd av C. Schmidt, därefter av J.-F. Pasquier, båda i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

intervenient,

* Rättegångsspråk: franska

mot

Europeiska unionens råd, företrätt av J.-P. Jacqué och M.C. Giorgi Fort, båda i egenskap av ombud,

svarande,

med stöd av

Konungariket Spanien, företrätt av E. Braquehais Conesa, i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland, företrätt av R. Caudwell, i egenskap av ombud, biträdd av Lord P. Goldsmith och N. Paines, QC, med delgivningsadress i Luxemburg,

intervenienter,

meddelar

DOMSTOLEN (stora avdelningen)

sammansatt av ordföranden V. Skouris, avdelningsordförandena P. Jann, C.W. A. Timmermans, A. Rosas och J. Makarczyk samt domarna J.-P. Puissochet (referent), R. Schintgen, J. Klučka, U. Löhmus, E. Levits och A. Ó Caoimh,

generaladvokat: C. Stix-Hackl,
justitiesekreterare: R. Grass,

efter det skriftliga förfarandet,

och efter att den 12 juli 2005 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- ¹ Europaparlamentet har yrkat ogiltigförklaring av rådets förordning (EG) nr 1435/2003 av den 22 juli 2003 om stadga för europeiska kooperativa föreningar (SCE-föreningar) (nedan kallad den omtvistade förordningen).

Tillämpliga bestämmelser

- ² Den omtvistade förordningen antogs med stöd av artikel 308 EG. Genom förordningen inrättas en enda stadga, som gäller för europeiska kooperativa föreningar (SCE) i syfte att bland annat undanröja hindren för gränsöverskridande samarbete mellan bolag samtidigt som hänsyn tas till kooperativens specifika karaktär.

- 3 I skäl 2 i den omtvistade förordningen föreskrivs följande:

”Genomförandet av den inre marknaden och de förbättringar den medför i den ekonomiska och sociala situationen i hela gemenskapen innebär inte bara att handelshinder bör undanröjas utan även att produktionsstrukturerna bör anpassas till gemenskapsdimensionen. Därför är det väsentligt att alla slags företag vars affärsverksamhet inte är begränsad enbart till att tillgodose lokala behov skall kunna planera och genomföra omorganisationen av sin affärsverksamhet på gemenskapsnivå.”

- 4 I skälen 11–14 föreskrivs följande:

”(11) Gränsöverskridande samarbete mellan kooperativ inom gemenskapen försvåras för närvarande av juridiska och administrativa problem, som bör undanröjas på en gränslös marknad.

(12) Inrättandet av en europeisk rättslig form för kooperativ som är grundad på gemensamma principer men som tar hänsyn till deras specifika karaktär, bör göra det möjligt för dem att agera utanför de egna nationella gränserna på hela eller delar av gemenskapens territorium.

(13) Huvudsyftet med denna förordning är att en SCE-förening skall kunna inrättas av fysiska personer bosatta i olika medlemsstater eller av rättsliga

enheter som är etablerade i enlighet med olika medlemsstaters lagstiftning. Den kommer även att göra det möjligt att inrätta en SCE-förening genom fusion av två befintliga kooperativ, eller genom omvandling av ett nationellt kooperativ till den nya formen utan att det först avvecklas, om det kooperativet har sitt säte och huvudkontor i en medlemsstat och en driftsenhet eller ett dotterföretag i en annan medlemsstat.

(14) Med tanke på SCE-föreningens särskilda gemenskapskaraktär påverkar inte den genom denna förordning antagna ordningen med "faktiskt säte" för SCE-föreningar medlemsstaternas lagstiftning och föregriper inte de val som skall göras i andra gemenskapstexter om bolagsrätt."

5 Den omtvistade förordningen innehåller bland annat bestämmelser om bildande av en SCE-förening (artikel 2) och om dess minimikapital (artikel 3) och dess stadgar (artikel 5). Enligt artikel 1.5 i den omtvistade förordningen skall en SCE-förening ha status som juridisk person.

6 I artikel 6 i den omtvistade förordningen föreskrivs följande:

"En SCE-förenings säte skall vara beläget inom gemenskapen i samma medlemsstat som huvudkontoret. En medlemsstat får dessutom föreskriva att SCE-föreningar som är registrerade inom dess territorium skall vara skyldiga att förlägga huvudkontoret och sätet till samma plats."

- 7 I artikel 7 i den omtvistade förordningen behandlas flyttning av en SCE-förenings säte, vilken kan ske utan att föreningen förlorar sin status som juridisk person:

”1. En SCE-förenings säte får flyttas till en annan medlemsstat i enlighet med punkterna 2–16. En sådan flyttning skall inte medföra vare sig föreningens avveckling eller bildandet av en ny juridisk person.”

- 8 I artikel 8.1 i den omtvistade förordningen föreskrivs följande:

”En SCE-förening skall regleras

- a) av bestämmelserna i denna förordning,

- b) om denna förordning uttryckligen tillåter det, av bestämmelserna i föreningens stadgar,

- c) beträffande frågor som inte regleras i denna förordning eller — om en fråga endast delvis regleras i den — beträffande de aspekter som inte omfattas av denna förordning, av
 - i) den lagstiftning som har antagits av medlemsstaterna för att genomföra gemenskapsåtgärder som specifikt avser SCE-föreningar,

ii) den lagstiftning i medlemsstaterna som skulle gälla för ett kooperativ bildat i överensstämmelse med lagstiftningen i den medlemsstat där SCE-föreningen har sitt säte,

iii) bestämmelserna i föreningens stadgar på samma villkor som för ett kooperativ bildat i överensstämmelse med lagstiftningen i den medlemsstat där SCE-föreningen har sitt säte.”

9 Slutligen tillåts enligt den omtvistade förordningen gränsöverskridande fusioner av SCE-föreningar (artikel 2.1 fjärde strecksatsen och artiklarna 19–34 i den omtvistade förordningen).

Lagstiftningsförfarandet som ledde till antagandet av den omtvistade förordningen

10 Europeiska gemenskapernas kommission lade fram sitt ursprungliga förslag avseende SCE-föreningar till Europeiska unionens råd den 6 mars 1992 (EGT C 99, s. 14). Förslaget grundade sig på artikel 100 A i EG-fördraget (nu artikel 95 EG i ändrad lydelse).

11 Efter ändringar i fördragen genom Maastricht- och Amsterdamfördragen anpassades den rättsliga grunden för detta förslag till förordning för att uppfylla kraven enligt artikel 95 EG. Parlamentet bekräftade denna rättsliga grund i sitt yttrande.

- 12 Diskussioner i rådet ledde till att denna rättsliga grund ändrades på så sätt att artikel 95 EG ersattes av artikel 308 EG. Rådet beslutade till följd av denna ändring att på nytt rådfråga parlamentet.
- 13 Genom ett yttrande av den 14 maj 2003 begärde parlamentet att artikel 95 EG skulle behållas som rättslig grund. Kommissionen uttalade stöd för denna uppfattning då den yttrade sig över parlamentets ändringar.
- 14 Den 22 juli 2003 antog rådet formellt den omtvistade förordningen och bekräftade valet av artikel 308 EG som rättslig grund.

Parternas yrkanden och förfarandet vid domstolen

- 15 Parlamentet har yrkat att domstolen skall

- ogiltigförklara den omtvistade förordningen,

- låta rättsverkningarna av förordningen kvarstå till dess att nya bestämmelser på området, vilka antagits inom rimlig tid och på en korrekt rättslig grund, träder i kraft,

- förplikta rådet att ersätta rättegångskostnaderna.

16 Rådet har yrkat att domstolen skall

— ogilla talan,

— förplikta parlamentet att ersätta rättegångskostnaderna.

17 Genom beslut av domstolens ordförande den 9 mars 2004 tilläts kommissionen intervensera till stöd för parlamentets yrkanden. Genom samma beslut tilläts Konungariket Spanien och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland intervensera till stöd för rådets yrkanden.

Talan

Parternas argument

18 Som enda grund till stöd för sin talan har parlamentet anfört att artikel 308 EG felaktigt valts som rättslig grund för den omtvistade förordningen. Enligt parlamentet utgör artikel 95 EG korrekt rättslig grund.

19 Parlamentet har härvid erinrat om att olikheterna i bolagsrätten i medlemsstaterna hindrar de kooperativa föreningarnas verksamhet, bland annat i fråga om flyttning av deras säte och gränsöverskridande fusioner.

- 20 Parlamentet anser vidare att en förordning mycket väl kan ha artikel 95 EG som rättslig grund. Tillnärmningen av medlemsstaternas lagstiftning kan nämligen även genomföras genom att de nationella lagstiftningarna kompletteras genom bildandet av europeiska rättsliga former. Vad gäller SCE-föreningar är en tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftningar nödvändig för bildandet och förvaltningen av transeuropeiska kooperativ.
- 21 Parlamentet har tillagt att begreppet "tillnärmning" i artikel 95 EG inte endast omfattar åtgärder som syftar till att undanröja de hinder som följer av olikheterna mellan de olika nationella rättsordningarna utan även åtgärder som är avsedda att gå utöver de nationella rättsordningarnas territoriella gränser i den omfattning som är nödvändig för upprättandet av den inre marknaden och dess funktion.
- 22 Parlamentet har bestritt rådets argument att en tillnärningsåtgärd med nödvändighet innebär att de nationella bestämmelserna helt eller delvis ersätts. Domstolen har för övrigt medgett att den överensstämmelse som eftersträvas enligt artikel 95 EG kan uppnås även om det saknas lagstiftning på ett visst område i vissa medlemsstater (dom av den 9 oktober 2001 i mål C-377/98, Nederländerna mot parlamentet och rådet, REG 2001, s. I-7079, punkt 15).
- 23 Detsamma gäller rådets uppfattning att en förutsättning för tillnärmning av lagstiftningar är att en medlemsstat är behörig att anta bestämmelser på området med samma verkningar som en tillnärmning. Enligt parlamentet kan detta villkor inte härledas ur artikel 95 EG, särskilt eftersom en medlemsstat inte själv kan åstadkomma ett resultat som är identiskt med en tillnärmning av lagstiftningar.

- 24 Parlamentet har vidare betonat att artikel 308 EG inte utgör en korrekt rättslig grund för antagandet av den omtvistade förordningen, eftersom det för att denna bestämmelse skall kunna tillämpas bland annat krävs att det i EG-fördraget inte föreskrivs någon särskild behörighet att agera för att uppnå det eftersträvade målet. Så är inte fallet i förevarande mål.
- 25 Bildandet av en europeisk kooperativ förening kan inte jämföras med skapandet av en ny rättighet som existerar vid sidan av nationella rättigheter, vilket är fallet på det immaterialrättsliga området (se bland annat rådets förordning (EG) nr 40/94 av den 20 december 1993 om gemenskapsvarumärken (EGT L 11, 1994, s. 1; svensk specialutgåva, område 17, volym 2, s. 3) och rådets förordning (EG) nr 2100/94 av den 27 juli 1994 om gemenskapens växtförädlarrätt (EGT L 227, s. 1; svensk specialutgåva, område 3, volym 60, s. 196). Parlamentet har vidare påpekat att det enligt dessa förordningar, som grundar sig på artikel 308 EG, har inrättats gemenskapsrättsliga administrativa organ som har ställning som juridisk person och som är självständiga i ekonomiskt och administrativt hänseende, vilket inte är fallet med den omtvistade förordningen.
- 26 En europeisk kooperativ förening är nämligen inte en ny bolagsform som är fristående från medlemsstaternas lagstiftningar, då rådet genom den omtvistade förordningen inte har inrättat en uttömmande organisation för denna bolagsform utan har nöjt sig med att reglera strukturen för densamma genom att systematiskt hänvisa till den lagstiftning som är tillämplig i den medlemsstat där föreningen har sitt säte.
- 27 Den uppfattning som kommissionen, vilken är intervenient i målet, har gjort gällande är identisk med parlamentets uppfattning. Även kommissionen har gjort gällande att en vidsträckt tolkning skall göras av begreppet "tillnärmning" i artikel 95 EG.
- 28 Enligt kommissionen syftar den omtvistade förordningen till att förbättra villkoren för upprättandet av den inre marknaden och dess funktion, genom att bidra till

avskaffandet av hinder för friheten att tillhandahålla tjänster genom inrättandet av en europeisk rättslig form, som gör det möjligt för kooperativa föreningar att bedriva verksamhet utanför sina nationella gränser. I förevarande fall kompletterar den särskilda gemenskapsrättsliga stadgan för europeiska kooperativa föreningar de olika nationella stadgorna för kooperativ, i syfte att underlätta utvecklingen av deras gränsöverskridande verksamhet.

- 29 Rådet anser för sin del att den omtvistade förordningen skapar en ny rättslig form med en europeisk dimension, vid sidan av kooperativa föreningar enligt nationell rätt.
- 30 Rådet har tillagt att endast den omständigheten att en gemenskapsrättsakt syftar till upprättandet av den inre marknaden och dess funktion inte räcker för att artikel 95 EG skall anses utgöra nödvändig rättslig grund. I artikel 14 EG anges att artikel 95 endast är en bestämmelse bland andra för att förverkliga den inre marknaden.
- 31 För att en rättsakt skall kunna grunda sig på artikel 95 EG måste den medföra en tillnärmning av de nationella lagstiftningarna och syfta till att avskaffa de hinder som de nationella bestämmelsernas olikheter och/eller begränsade territoriella verkningar innebär för förverkligandet av målen med fördraget.
- 32 Rådet har gjort gällande att en harmoniseringsåtgärd med nödvändighet måste leda till ett resultat som skulle ha varit möjligt att uppnå genom att varje medlemsstat samtidigt antar identisk lagstiftning. I förevarande fall var emellertid inte någon medlemsstat själv behörig att upprätta en sådan stadga som den som avses i den omtvistade förordningen.

- 33 Eftersom det inte heller fanns någon annan användbar bestämmelse var det således endast artikel 308 EG som kunde utgöra rättslig grund till nämnda förordning.
- 34 Även Konungariket Spanien och Förenade kungarikets regering, som är intervenienter i målet, anser att den europeiska kooperativa föreningen är en ny rättslig form. Den omtvistade förordningen borde således ha antagits med stöd av artikel 308 EG.

Domstolens bedömning

- 35 Det är mot bakgrund av en rättsakts innehåll och huvudsakliga syfte som den lämpliga rättsliga grunden skall fastställas på vilken rättsakten skall antas (se bland annat dom av den 17 mars 1993 i mål C-155/91, kommissionen mot rådet, REG 1993, s. I-939, punkterna 19–21, svensk specialutgåva, tillägg s. 67, och domen i det ovannämnda målet *Nederländerna mot parlamentet och rådet*, punkt 27).
- 36 Artikel 308 EG kan endast användas som rättslig grund för en rättsakt när gemenskapens institutioner inte i någon annan bestämmelse i fördraget ges den behörighet som är nödvändig för att anta rättsakten (se dom av den 26 mars 1987 i mål 45/86, kommissionen mot rådet, REG 1987, s. 1493, punkt 13, svensk specialutgåva, område 9, s. 55, och av den 13 juli 1995 i mål C-350/92, Spanien mot rådet, REG 1995, s. I-1985, punkt 26).
- 37 Domstolen har således redan funnit att gemenskapen med stöd av artikel 308 EG kan införa nya immaterialrättsliga rättigheter som har företräde framför rättigheter enligt nationell rätt (se yttrande 1/94 av den 15 november 1994, REG 1994, s. I-5267, punkt 59, och domarna i de ovannämnda målen *Spanien mot rådet*, punkterna 23

och 27, och Nederländerna mot parlamentet och rådet, punkt 24). Artikel 308 EG kan däremot inte användas som rättslig grund då det i den ifrågavarande gemenskapsrättsakten inte föreskrivs att en ny rätt till skydd skapas på gemenskapsnivå utan endast innebär en harmonisering av de bestämmelser som föreskrivs i medlemsstaternas lagstiftningar för att ge och skydda nämnda rättighet (domen i det ovannämnda målet Nederländerna mot parlamentet och rådet, punkt 25).

- 38 Vad beträffar artikel 95 EG ges gemenskapslagstiftaren i denna bestämmelse behörighet att anta åtgärder som syftar till att förbättra villkoren för upprättandet av den inre marknaden och dess funktion. Åtgärderna skall rent faktiskt ha detta syfte genom att bidra till att undanröja hinder för de ekonomiska friheter som garanteras i fördraget, däribland etableringsfriheten (se bland annat dom av den 5 oktober 2000 i mål C-376/98, Tyskland mot parlamentet och rådet, REG 2000, s. I-8419, punkterna 83, 84 och 95, och av den 10 december 2002 i mål C-491/01, British American Tobacco (Investments) och Imperial Tobacco, REG 2002, s. I-11453, punkt 60).
- 39 Artikel 95 EG kan även användas som rättslig grund för att förebygga att framtida handelshinder uppstår till följd av en olikartad utveckling av nationell lagstiftning. Det måste emellertid vara sannolikt att sådana hinder kan komma att uppstå, och åtgärden i fråga måste ha till syfte att förebygga dem (se, för ett liknande resonemang, domarna i de ovannämnda målen Spanien mot rådet, punkt 35, Tyskland mot parlamentet och rådet, punkt 86, Nederländerna mot parlamentet och rådet, punkt 15, samt American Tobacco (Investments) och Imperial Tobacco, punkt 61).
- 40 I förevarande mål följer det av den omtvistade förordningens innehåll och syfte att avsikten med förordningen är att inrätta en ny rättslig form utöver de nationella formerna för kooperativa föreningar, vilket för övrigt framgår av skälen 12 och 14 i den omtvistade förordningen. Enligt dessa skäl skall europeiska kooperativa föreningar anses utgöra en europeisk rättslig form av kooperativa föreningar, vilken är av särskild gemenskapskaraktär.

41 Den rättsliga formen för europeiska kooperativa föreningar regleras enligt artikel 8.1 a i den omtvistade förordningen huvudsakligen i denna förordning. I artikel 8.1 b i förordningen föreskrivs att en europeisk kooperativ förening även kan regleras, om den omtvistade förordningen uttryckligen tillåter det, av bestämmelserna i föreningens stadgar. Endast i andra hand, beträffande frågor som inte regleras i denna förordning eller i stadgarna för den europeiska kooperativa föreningen, hänvisas det i artikel 8.1 c i nämnda förordning bland annat till lagstiftningen i den medlemsstat där den europeiska kooperativa föreningen har sitt säte.

42 Dessutom gäller de villkor för bildande av en europeisk kooperativ förening som anges i artikel 2 i den omtvistade förordningen endast för en sådan förening. Även möjligheten för en europeisk kooperativ förening enligt artikel 7 i den omtvistade förordningen att flytta sitt säte till en annan medlemsstat, utan att en sådan flyttning medför att föreningen avvecklas eller att en ny juridisk person bildas, gäller specifikt för denna.

43 Slutligen framgår det av bestämmelserna i artikel 9 i den omtvistade förordningen, enligt vilka en europeisk kooperativ förening i varje medlemsstat skall behandlas som ett kooperativ bildat i överensstämmelse med lagstiftningen i den medlemsstat där SCE-föreningen har sitt säte, att formen för europeiska kooperativa föreningar existerar vid sidan av formen för kooperativa föreningar enligt nationell rätt.

44 Under dessa omständigheter kan den omtvistade förordningen, i vilken de olika nationella existerande lagstiftningarna har lämnats oförändrade, inte anses ha till syfte att tillnärma medlemsstaternas lagstiftningar om kooperativa föreningar, utan att skapa en ny form av kooperativ förening utöver de nationella formerna.

- 45 Den omständigheten att samtliga bestämmelser som gäller för europeiska kooperativa föreningar inte har fastställts på ett uttömmande sätt i den omtvistade förordningen och att det i förordningen hänvisas till vissa punkter i lagstiftningen i den medlemsstat i vilken den europeiska kooperativa föreningen har sitt säte föranleder ingen annan bedömning, eftersom dessa hänvisningar, såsom har påpekats ovan, är av andrahandskaraktär.
- 46 Av det anförda följer att artikel 95 EG inte kan utgöra en korrekt rättslig grund för antagandet av den omtvistade förordningen, vilken med rätta antogs med stöd av artikel 308 EG.
- 47 Talan kan inte bifallas på den enda åberopade grunden och skall således ogillas.

Rättegångskostnader

- 48 Enligt artikel 69.2 i rättegångsreglerna skall tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Rådet har yrkat att parlamentet skall förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom parlamentet har tappat målet, skall rådets yrkande bifallas. Enligt artikel 69.4 i samma förordning skall Konungariket Spanien, Förenade kungariket och kommissionen, som har intervenerat i målet, bära sina rättegångskostnader.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (stora avdelningen) följande:

- 1) **Talan ogillas.**
- 2) **Europaparlamentet skall ersätta rättegångskostnaderna.**
- 3) **Konungariket Spanien, Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland samt Europeiska gemenskapernas kommission skall bära sina rättegångskostnader.**

Underskrifter